Jaargang 2 no. 3 1 Juni 1955.

S.P.W.

Coolia

COMMONWEALTH MYCOLOGICAL INSTITUTE 31 MAY 1955

CONTACTBLAD VAN DE NEDERLANDSE MYCOLOGISCHE VERENIGING

Redacteur: C. Bas, Merelstraat 43, Leiden

HET BESTUUR.

G.L. van Eyndhoven, voorz. Floraplein 9, Haarlem.
Dr G.A. de Vries, ond.-voorz., Beukenlaan 8, Baarn.
Mej. Dr A. Jaarsveld, secr., Hugo de Vries laboratorium, Plantage Middenlaan 2a, Amsterdam-C.
Mej. J.P.S. Smit, penningm., Nic. Maesstraat 135, Amsterdam-Z, Postrek. 90902, t.n.v. penningm. N.M.V.
Dr R.A. Maas Geesteranus, bibl., Rijksherbarium, Nonnensteeg 1, Leiden.
H.S.C. Huijsman, voorz. van floracomm., Hotel Klein-Minerva, Vrouwensteeg 11, Leiden.

JAARVERSLAG SECRETARIAAT OVER 1954.

Het jaar 1954 is het eerste jaar, waarin de vereniging 6 bestuursleden telt, doordat de voorzitter van de Floracommissie automatisch tevens bestuurslid is. Dat het bestuur nu een even aantal bestuursleden telt is in 1954 geheel niet als een bezwaar gevoeld. Ook is 1954 het eerste jaar, waarin de nieuwe verenigingspublicatie „Coolia" verscheen, een gestencild blad voor verenigingsnieuws en lichte mycologische kost. Fungus verscheen in zijn nieuwe hoedanigheid van wetenschappelijke publicatie voor het eerst op 31 Dec. 1954. Deze manier van publiceren zal voorlopig zo worden voortgezet. De publicaties blijven nog steeds de grote zorg van het bestuur door de hoge drukkosten vooral van Fungus. Een ingesteld overbruggingsfonds, om wat meer geld voor publicaties te hebben had niet veel effect. Slechts 9 leden, waaronder 4 bestuursleden stortten een bijdrage in dit fonds.

Ook werd in 1954 weer een landelijke tentoonstelling gehouden en wel in Groningen, waar we over belangstelling niet te klagen hadden en waar heel wat mooie inzendingen te bewonderen vielen. De Groningse com-

missie heeft hiermee een goed en belangrijk stuk werk geleverd.

De weekend-excursie werd in de omgeving van Nijmegen gehouden. Het weer was niet gunstig, de paddenstoelenoogst gering, maar de hoedanigheid des te beter. Op een Zondag was er nog een excursie naar Over-Holland, waarvoor de belangstelling zeer gering was. Dit is jammer. De leden vragen steeds om excursies, maar op de excursies, die worden uitgeschreven, verschijnen zij niet. Aan de excursie van de Société de mycologique de France werd deelgenomen door de heer Van Brummelen. De heer Van Eyndhoven vertegenwoordigde de vereniging op het 8e Congres International de Botanique in Parijs. De Floracommissie hield verschillende bijeenkomsten, waarop door de leden voordrachten werden gehouden en mededelingen gedaan; het aantal aanwezigen was daarbij niet groot.

Door de dood ontviel ons Mevrouw Vening Meinesz-van Hall, die vroeger zelden op een bijeenkomst ontbrak. Er bedankten leden, er kwamen leden bij, maar niet zoveel als we na de instelling van een propagandacommissie hadden gehoopt. Het aantal was in 1954 ongeveer 200; buitenlandse- en huisgenootleden inbegrepen.

Ik zou dit jaarverslag graag willen eindigen met de wens, dat de activiteit en belangstelling van de leden steeds zal mogen groeien en dat het daardoor de vereniging in de volgende jaren steeds beter zal mogen gaan

Amsterdam, April 1955. J.P.S. Smit, secretaresse.

DE REUK VAN PADDESTOELEN.

In de eerste druk van het Paddestoelenboekje van Cool en Van der Lek komt een kort tabelletje voor, waarmee men een 25-tal zwammen kan determineren naar de geur. In latere drukken is dit lijstje verdwenen, wat ik jammer vindt. Al is deze manier van naambepaling natuurlijk allesbehalve wetenschappelijk, wanneer men tenminste uitsluitend op de geur determineert, voor beginners kan zo'n tabel een welkome aanvulling zijn bij de gewone wijze van determineren, hoe subjectief het begrip „reuk" vaak ook moge zijn. Wanneer men zich verder verdiept in de literatuur over paddestoelengeur - natuurlijk voornamelijk Franse publicaties, hoe zou het anders kunnen! - blijkt dat hieraan allerlei interessante kanten zitten, die ver uitgaan boven een dor determineertabelletje.

Het waarnemen van een geur blijft vaak een persoonlijke kwestie; om te beginnen ruiken sommigen een bepaalde odeur in het geheel niet, terwijl anderen deze als zeer intensief beschrijven. Zo is bijv. de neus van Imler totaal ongevoelig voor de geur van Hygrophorus russocoriaceus, een soort in uiterlijk sterk gelijkend op H. niveus, het sneeuwzwammetje. Enkele

exemplaren vervulden het vorige jaar onze huiskamer (6 x 5 x 4 M) zo sterk met een niet onaangename potloodhoutlucht ("Russisch leer" zegt me weinig!) dat het ieder die de kamer binnen kwam opviel. Dit was na 5 dagen nog het geval. De Vries (Fungus 14, blz. 77) noemt de geur ranzig!

Tricholoma sulphureum, de Narcisridderzwam, ruikt volgens sommigen naar boerenjasmijn (Philadelphus coronarius), volgens anderen naar narcissen (Meijer). Ik heb in 1953 plm. 20 soorten narcissen beroken en vond eindelijk een witte trosnarcis die er iets van had, echter vond ik deze geur overwegend aangenaam terwijl m.i. de paddestoel beslist stinkt. Het meest doet hij mij denken aan een opgebroken straat waar reparaties aan gasbuizen worden verricht. Duvernoy spreekt ook van „gaz d'éclairage". Sommigen spreken van zwaveldamp (SO_2), wat het toch zeer beslist niet is.

Linnaeus (cit. Ramsbottom) zei al: "A countryman entering a drugstore turns faint with the scent of the perfumes, but recovers when a heap of cowdung is presented to his nostrils!" Met een kleine variant op het bekende gezegde, zou men kunnen opmerken: De odoribus non est disputandum.

Imler merkt op dat het nog iets anders is wanneer de reuk van een paddestoel „aan iets doet denken", of wanneer men deze „associatiestof" in werkelijkheid er mee vergelijkt. Zo doet de geur van Amanita citrina hem denken aan een vers doorgesneden aardappel, echter houdt hij die aardappel inderdaad onder zijn neus, dan vindt hij het toch nog iets anders. Soms is een bepaalde geur bij een vers geplukte zwam niet te constateren, maar is deze wèl merkbaar wanneer men hem een tijd in een gesloten doos heeft bewaard of wanneer hij opgedroogd is (Lactarius camphoratus). Ook het omgekeerde komt voor: Marasmius foetidus, die ik in 1954 op het eiland Mön in Denemarken vond, heeft in verse toestand een uitgesproken stank, opgedroogd is hij echter reukeloos. Andere paddestoelen moet men eerst kneuzen, terwijl Imler de karakteristieke vis-(kreeft)lucht van Russula xerampelina eerst goed waarneemt wanneer hij hem eerst in heet water heeft gedompeld. Van Russula cyanoxantha zegt hij: geur zeer zwak bij jonge exemplaren, bij oudere geur naar "pâtisserie", vaak echter ruikend naar sperma! Men spreekt dan ook wel van een „gamma van geuren".

Bij sommige paddestoelen ruikt het vlees anders dan de lamellen, echter heeft dit bij „determineren" natuurlijk weinig betekenis. Volgens sommigen zou misschien ook het terrein invloed hebben op de geur (Duvernoy).

De geur van zwammen wordt natuurlijk veroorzaakt door één of meer chemische stoffen, het is echter nog maar zelden gelukt bepaalde stoffen die de reuk geven, te isoleren; slechts in enkele gevallen bleek dit mogelijk te zijn, bijv. met blauwzuur, dat chemisch goed aantoonbaar is en verschillende zwammen een karakteristieke geur geeft. Een moeilijkheid is ook nog, dat sommige niet verwante stoffen dezelfde reuk hebben. Ideaal zou een zuiver chemische indeling zijn, maar afgezien van de genoemde bezwaren kan men moeilijk verlangen dat een mycoloog op excursie zijnde een batterij met een honderd flesjes chemicaliën meesleept. En tot een dergelijk getal komt men dan (zie Gilbert). En wanneer men een zwamgeur volkomen identiek vindt met een bepaalde chemische stof, is het nog in het geheel niet gezegd dat deze nu ook inderdaad de verwekker is. Zo is bijv. de reuk van blauwzuur moeilijk te onderscheiden van die van bittere amandelolie (benzaldehyde). Maar exacter zou de methode toch zeker zijn. Om een voorbeeld te noemen: Inocybe piriodora ruikt volgens mij inderdaad sterk naar peren (volgens Lange naar „peren als zoetzuur"), echter ook naar de aardbeiboom (Calycanthus floridus), anderen noemen het slechts een onbestemde fruitlucht, ook wel „moutlucht", echter zal er zeker geen verschil van mening zijn wanneer men zijn neus houdt boven een flesje met benzoas methylicus. Ook aethylcinnamaat schijnt echter deze geur te geven.

Veel paddestoelen hebben geen typische geur, echter reukeloos zijn ze toch ook weer niet, de Fransen spreken dan van "odeur fongique". De Ascomyceten ruiken over het algemeen weinig, de Polyporaceae en Boleten ruiken meestal ook niet typisch.

Gilbert heeft geprobeerd door menging van zeer veel organische stoffen, in verschillende concentraties, "suivant les règles de l'art des parfumiers", waaronder tal van esters en etherische oliën, te komen tot de door ons allen gebruikte „typische" luchtjes, als „meellucht", „fruitlucht", „geraniumlucht", „radijsgeur", „uienlucht", „foetide geur", enz. Hij deelt ze primair in in twee groepen: „aangename" en „onaangename", begrippen waar nog wel iets over te zeggen is, zoals ik al opmerkte.

Voor de praktijk geef ik nu de volgende lijst waarin alleen paddestoelen voorkomen die - althans naar mijn „smaak" - gekarakteriseerd zijn door een typische geur. Hier en daar zijn ook meningen van anderen opgenomen (C. en V.d.L., Maublanc, Lange, Ricken, Imler, Gilbert, Ramsbottom e.a.). Op volledigheid maakt deze lijst natuurlijk in het geheel geen aanspraak!

I. Uitgesproken stank.

Ithiphallus impudicus ("aasgeur"), Mutinus caninus (lang zo sterk niet), Russula foetens, R. pectinata (in veel mindere mate), Marasmius perforans (wrijven!).

II. „Chemische" geuren.

A. Nitreuse dampen. (NO plus NO_2, geen chloor!). Mycena alcalina c.s., M. metata, Hygrophorus nitratus.

B. Jodoform. Mycena vitilis s. Ricken (= filopes Lange), M. arcangeliana, M. chlorantha (bij opdrogen), Russula amethystina (vooral steelbasis).

C. Blauwzuur (bittere amandelolie). Russula laurocerasi, Limacium agathosmum, Marasmius oreades (zwak), Clitocybe infundibuliformis (zwak), Hebeloma radicosum.

D. Mosterdolie. Russula solaris.

E. Zeep. Tricholoma saponaceum (vaak afwezig).

F. Zweetvoeten. Thelephora palmata (Meijer, Natura 1946, p.94), volgens Schaeffer 11 soorten Russula!

G. Gaslucht. Tricholoma sulphureum.

H. Anijs. Trametes suaveolens, T. odoratus, Lentinellus cochleatus, Clitocybe odora, C. suaveolens, Agaricus sylvicolus (zwak), Calodon suaveolens, deze laatste volgens Maas Geesteranus veel meer naar cumarine (Lieve-vrouwe-bedstro).

III. Dierlijk.

A. Vis. Russula xerampelina, Lepiota cristata, Russula pectinata(?).

B. Levertraan. Macrocystidea (Naucorea) cucumis.

C. Wantsen (Cimex). Lactarius quietus (bij opdrogen).

IV. Plantaardig.

A. „Algemene" vruchtengeur. Russula emetica, Inocybe patouillardii, Rhodopaxillus nudus, Hydnum repandum.

B. Foenegriek (Semen Foenegraeci, Trigonella foenicus graecus, 'n vlinderbloemige). Is m.i. het best te vergelijken met maggi. Lactarius camphoratus (bij opdrogen nog na jaren!) dus niet naar kamfer! Sommigen vergelijken de geur met die van honingklaver, ook wel met Zwitserse kaas!, volgens Ricken ruikt hij naar cichorei, Lactarius helvus (sommigen zeggen „kerri", maar dit echter een andere reuk. De geur van L. helvus is anders dan van L. camphoratus (Gilbert rekent hem onder de „odeur balsamique", m.i. lijken de geuren toch veel op elkaar, Phellodon tomentosus (bij opdrogen), Ch. melaleucum (zwak).

C. Peren. Inocybe piriodora (volgens sommigen naar jasmijn).

D. Abrikozen. Cantharellus cibarius, Russula lutea (zwak).

E. Cocos. Lactarius glyciosmus (volgens anderen naar peren of kruizemunt, Limacium hypothejum (oude exemplaren).

F. Komkommer. Tricholoma focale, (Macrocystidea cucumis niet!).
G. Radijs. Hebeloma crustuliniforme, H. Sinapizans, Mycena pura, Clavaria stricta (zwak).
H. Rauwe aardappel. Amanita citrina (mappa), Mycena flavescens Vel. (=luteoalba var. sulphureo-marginata Lange).
I. Ananas. Nolanea icterina.
J. Uien. Marasmius scorodonius, M. prasiosmus, M. alliaceus.
K. Meel. Clitocybe connata, C. vibecina, C. nebularis (zwak), C. dealbata (zwak), brumalis (zwak), Collybia myosotis (veenpaddestoeltje), C. atrata, Omphalia maura (zwak), Tricholoma gambosum (= Georgii), T. album, T. flavobrunneum, T. albobrunneum, T. sejunctum, T. portentosum (deze alle meestal niet sterk), Pholliota praecox, Mycena inclinata, M. epipterygoideus (zwak), Entoloma lividum, Clitopilus prunulus (orcellus), deze volgens sommigen naar snijbonen.
L. Honing. Russula melliolens, Polyporus sulphureus.
M. Potloodhout. Hygrophorus russocoriaceus.
N. Speciaal naar bloemen.
Oranjebloesem. Cantharellus olidus, Coolia odorata, Hebeloma sacchariolens.
Pelargonium. („Geranium"). Cortinarius palaeaceus, C. rigidus (niet zo sterk).
O. Rode-kool. Thelephora palmata (zie echter ook bij „zweetvoeten"!)

Tot slot nog een waarschuwing van Linnaeus (cit. Ramsbottom): Smoking nations are so infected with the contagious poison of tobacco that it has not only weakened their sense of smell, it has even covered their olfactory nerves with a thick callus so that there no longer remains to them the faculty of smell!

Literatuur:

E.J. Gilbert. Osmologie mycologique. Bull. Soc. Myc. France. 1932, dl. 48, pp. 241-152. P. Heinemann, Bull. Soc. Myc. France. 1942, dl. 58, pp. 99-104. L. Imler. Bull. Soc. Myc. France. 1952, dl. 68, p. 390, M. Duvernoy. Les odeurs des champignons. Les parfums de France. 1934, dl. 12, pp. 268-274. R. Heim. in Le genre Inocybe, 1931, p. 29, Les odeurs chez les Agaricés ochrosporés. J. Ramsbottom. Mushrooms and toadstools. 1953, p. 98 ff.

L.S. Wildervanck.

Hoge der A 10, Groningen.

VERSLAG REDACTEUR FUNGUS.

Het wel en wee van onze bibliotheek is nauw verbonden met de toestand van Fungus. Het is goed dit wèl te beseffen: een goed tijdschrift is een belangrijk ruilobject en door ruil voornamelijk moeten wij de bibliotheek uitbreiden.

Op het ogenblik is Fungus nog niet wat men mag noemen: een goed tijdschrift. Dit is geen critiek, zelfs niet een klacht, alleen maar de werkelijkheid. Het zou onredelijk zijn geweest méér van Fungus te verwachten. Fungus weerspiegelt onze krachten, en die zijn nog zwak. Ik heb echter vertrouwen, dat die krachten gaandeweg toenemen. Wilt U Fungus beoordelen, wacht dan nog 5 jaar. Maar vergeet ondertussen niet zelf mee te werken aan de opbouw van Fungus.

De laatste jaargang, deel 24 van 1954, omvat 36 bladzijden. Ik streef in de komende jaren naar de vroegere omvang van 80 pagina's.

De laatste jaargang bevatte 5 artikelen van 4 auteurs. Ik doe een beroep op de blijvende werkzaamheid van de auteurs en hoop, dat hun aantal met nog enkele vergroot zal worden.

R.A. Maas Geesteranus.

VERSLAG BIBLIOTHECARIS.

Bij het aanvaarden van het bibliothecariaat (als dit een goed woord is) ben ik begonnen met de her-inventarisering van de bibliotheek. Deze bestaat uit: 1. tijdschriften; 2. boeken; 3. overdrukken.

Ad 1. Ik heb nu een compleet overzicht over de tijdschriften, moet echter tot mijn spijt constateren, dat verschillende series verre van compleet zijn. Enkele belangrijke tijdschriften zoals Bull. Mens. Soc. Linn. Lyon, Friesia, Schweiz. Zeit, Pilzk, en Trans. Brit. Mycol. Soc., vertonen meer of minder ernstige hiaten, terwijl de toezending van Mycologia na medio 1940 gestopt is en Annales Mycologici en de voortzetting daarvan, Sydowia, geheel ontbreken.

Ad 2. Met de inventarisatie van de boeken ben ik een eind op streek.

Ad 3. Aan de overdrukken ben ik nog niet begonnen.

Pogingen tot aanvulling van de hiaten zijn reeds ondernomen.

De bedoeling van de her-inventarisatie is duidelijk: het is noodzakelijk dat er een nieuwe catalogus verschijnt, aangezien wij nu geen overzicht meer over ons bezit hebben.

Naar de mij op het ogenblik ter beschikking staande gegevens, staan er sinds 1953 25 werken als uitgeleend geboekt. Ik moet echter opmerken, dat het systeem dat mij deze gegevens verschaft onvolkomen is. In een volgend nummer van Coolia zal ik aangeven op welke wijze ik mij een be-

tere contrôle op het uitlenen denk. R.A. Maas Geesteranus.

EXCURSIES 1955.

Op de jaarvergadering is besloten in 1955 de volgende excursies te houden:

Zondag 4 September. Het landgoed Hoekelum bij Ede.

Weekend 10/11 September. De omstreken van Rijsen.

Weekend 15/16 October. Duingebied en binnenduinrandbossen van Vogelenzang bij Haarlem.

Weekend 22/23 October. De mycologisch bijna onbekende natuurmonumenten in de duinen van Voorne.

Zondag 30 October. Het duingebied van Meijendel bij Wassenaar.

Nadere gegevens zullen in de volgende Coolia-nummers bekend gemaakt worden.

NOG VERKRIJGBARE UITGAVEN VAN DE N.M.V.

	leden	niet leden
Mededelingen:		
vol. 25: o.a. nieuwe en zeldzame fungi, Schweers	*f*. 1,80	--
vol. 26: taxonomie Amanita, Huijsman	" 0,75	--
vol. 27: Disciseda, Geasters, Van Eyndhoven	" 0,90	--
vol. 28: Lepiota, Coolia, Huijsman	" 1,50	--
vol. 29: Conserveren, Hueck; Mycologische afbeeldingen, Middelhoek	" 4,--	--
vol. 30: Ontwikkeling vruchtlichamen van Agaricales, Reijnders	" 2,50	*f*. 10,--
Overdruk Vegetatio: Myco-sociological methods of investigation, Hueck	" 1,--	" 1,50
Overdruk Nat. Hist. Maandbl.: Tabel op geslachten van plaatjeszw. en boleten, Van Eyndhoven	" 0,25	" 0,25
Overdruk Coolia: Boletentabel, Huijsman	" 0,25	" 0,25

Bestellingen aan Dr R.A. Maas Geesteranus, Rijksherbarium, Nonnensteeg 1, Leiden.

Betaling op postrekening 90902, t.n.v. penningmeester Ned. Mycologische Vereniging, Amsterdam.